

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

22. oktoober 2024*

Eelotsusetaotlus – Riigihanked Euroopa Liidus – Direktiiv 2014/25/EL – Artikkel 43 – Selliste kolmandate riikide ettevõtjad, kes ei ole sõlminud liiduga rahvusvahelist lepingut, mis tagab vastastikku ja võrdselt osalemise riigihangetes – Nende ettevõtjate õiguse „sama soodsatel tingimustel“ kohtlemisele puudumine – Sellise ettevõtja osalemine riigihankemenetluses – Direktiivi 2014/25 kohaldamatus – Selle direktiivi sätete tõlgendamist käsitleva eelotsusetaotluse vastuvõetamatus nimetatud ettevõtja esitatud kaebuse raames

Kohtuasjas C-652/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Visoki upravni sudi (kõrgem halduskohus, Horvaatia) 10. oktoobri 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. oktoobril 2022, menetluses

Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret AŞ

versus

Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave,

menetluses osalesid:

HŽ Infrastruktura d.o.o.,

Strabag AG,

Strabag d.o.o.,

Strabag Rail a.s.,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident T. von Danwitz, kodade presidendid C. Lycourgos (ettekandja), I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen ja M. Gavalec, kohtunikud A. Arabadjiev, E. Regan, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: A. M. Collins,

kohtusekretär: ametnik M. Longar,

* Kohtumenetluse keel: horvaadi.

arvestades kirjalikku menetlust ja 21. novembri 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret AŞ, esindajad: *odvjetnici* I. Božić ja Z. Tomić,
- Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave, esindaja: M. Kuhar,
- HŽ Infrastruktura d.o.o., esindajad: I. Kršić ning *odvjetnici* I. Mršo Nastić ja M. Paulinović,
- Strabag AG, Strabag d.o.o. ja Strabag Rail a.s., esindaja: *odvjetnica* Ž. Potoku,
- Horvaatia valitsus, esindaja: G. Vidović Mesarek,
- Tšehhi valitsus, esindajad: L. Halajová, T. Müller, M. Smolek ja J. Vlácil,
- Taani valitsus, esindaja: D. Elkan,
- Eesti valitsus, esindajad: N. Grünberg ja M. Kriisa,
- Prantsuse valitsus, esindajad: R. Bénard, O. Duprat-Mazaré ja J. Illouz,
- Austria valitsus, esindaja: J. Schmoll,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Gattinara, M. Mataija ja G. Wils,

olles 7. märtsi 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT 2014, L 94, lk 243), artiklite 36 ja 76 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Türgi õiguse alusel asutatud äriühingu Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret AŞ (edaspidi „Kolin“) ja Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave (riigihangete riiklik järelevalvekomisjon, Horvaatia) (edaspidi „järelevalvekomisjon“) vahelises kohtuvaidluses Horvaatia raudteetaristu ehitamise riigihankelepingu sõlmimise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Leping assotsiatsiooni loomise kohta Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel ning lisaprotokoll

- 3 12. septembril 1963 allkirjastati Ankaras leping assotsiatsiooni loomise kohta Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, mis Euroopa Majandusühenduse nimel sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 1964, 217, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10).

- 4 Selle lepingu 23. novembril 1970 Brüsselis alla kirjutatud lisaprotokolli, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati Euroopa Majandusühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72 (EÜT 1972, L 293, lk 1; ELT eriväljaanne 11/11, lk 41; edaspidi „lisaprotokoll“), artikli 41 lõikes 1 on ette nähtud:

„Lepinguosalised hoiduvad omavahel kehtestamast mis tahes uusi asutamisõiguse ning teenuste osutamise vabaduse piiranguid.“

- 5 Lisaprotokolli artikli 57 kohaselt:

„Lepinguosalised kohandavad järk-järgult ametivõimude ja riigiettevõtete ning teatavaid eri- või ainuõigusi omavate eraettevõtete poolt lepingute sõlmimise tingimusi, et kahekümne kahe aastase perioodi lõpuks ei toimuks diskrimineerimist liikmesriikide kodanike ning lepinguosaliste territooriumil elavate Türgi kodanike vahel.

Assotsiatsiooninõukogu määrab kindlaks kohandamise ajakava ja reeglid; seda tehes juhindub ta lahendustest, mille ühendus on antud valdkonnas vastu võtnud.“

Direktiiv 2014/25

- 6 Direktiivi 2014/25 põhjendustes 2 ja 27 on märgitud:

„(2) Et tagada vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihangete avatus konkurentsile, on soovitatav koostada sätteid, millega kooskõlastatakse hankemenetlused teatavat maksumust ületavate hankelepingute puhul. Sellist kooskõlastamist on vaja selleks, et tagada Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) põhimõtete mõju, eriti kaupade vaba liikumine, asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus ning nendest tulenevad põhimõtted, nagu võrdne kohtlemine, mittediskrimineerimine, vastastikune tunnustamine, proportsionaalsus ja läbipaistvus. [...]

[...]

- (27) Nõukogu [22. detsembri 1994. aasta] otsusega 94/800/EÜ[, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT 1994, L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80),] kiideti heaks Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankeid käsitlev leping (edaspidi „WTO riigihankeleping“). WTO riigihankelepingu eesmärk on luua hankelepingute mitmepoolne tasakaalustatud

õiguste ja kohustuste raamistik, et liberaliseerida ja laiendada maailmakaubandust. WTO riigihankelepingu Euroopa Liitu käsitleva I liite 3., 4. ja 5. lisa ja üldiste märkuste, samuti teiste asjakohaste, liidu suhtes siduvate rahvusvaheliste kokkulepetega hõlmatud lepingute puhul peaksid võrgustiku hankijad täitma kõnealuste kokkulepetega sätestatud kohustusi, kohaldades käesolevat direktiivi kokkulepetega ühinenud kolmandate riikide ettevõtjate suhtes.“

- 7 Selle direktiivi artikli 1 „Reguleerimisese ja kohaldamisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse võrgustiku sektori hankijate tehtavate riigihangete menetluseeskirjad seoses selliste hankelepingute ja ideekonkurssidega, mille eeldatav maksumus ei jää artiklis 15 sätestatud piirmääradest allapoole.“

- 8 Direktiivi artiklis 11 „Transporditeenused“ on sätestatud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse tegevuste suhtes, mis on seotud võrgustike käitamise või avalikkusele transporditeenuse pakkumisega rongiga, automaatsüsteemidega, trammiga, trollibussiga, bussiga või kõisteedel.“

- 9 Nimetatud direktiivi artiklis 15 „Piirmäärad“ on ette nähtud:

„[...] käesolevat direktiivi [kohaldatakse] selliste riigihangete suhtes, mille maksumus käibemaksuta vastab hinnanguliselt vähemalt järgmistele piirmääradele või ületab neid:

[...]

b) 5 186 000 eurot ehitustööde hankelepingute puhul.

[...]“.

- 10 Direktiivi 2014/25 artikli 36 „Riigihanke üldpõhimõtted“ lõikes 1 on sätestatud:

„Võrgustiku sektori hankijad kohtlevad ettevõtjaid võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning tegutsevad läbipaistvalt ja proportsionaalselt.“

- 11 Selle direktiivi artikkel 43 „WTO riigihankelepingu ja muude rahvusvaheliste kokkulepetega seotud tingimused“ näeb ette:

„WTO riigihankelepingu Euroopa Liitu käsitleva I liite 3., 4. ja 5. lisa ja üldiste märkuste ning teiste liidu jaoks kohustuslike rahvusvaheliste lepingute reguleerimisala piires kohtlevad artikli 4 lõike 1 punkti a kohased võrgustiku sektori hankijad kõnealuste kokkulepete osaliste ehitustöid, asju, teenuseid ja ettevõtjaid sama soodsatel tingimustel kui liidu ehitustöid, asju, teenuseid ja ettevõtjaid.“

- 12 Direktiivi artikli 45 „Avatud hankemenetlus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Avatud hankemenetluse puhul võib iga huvitatud ettevõtja esitada hanketeate peale pakkumuse.

[...]“.

13 Direktiivi artikli 76 „Üldpõhimõtted“ lõikes 4 on ette nähtud:

„Kui ettevõtja esitatav teave või dokumendid on või tunduvad olevat mittetäielikud või vigased või kui konkreetsed dokumendid on puudu, võib võrgustiku sektori hankija, kui käesoleva direktiivi rakendamiseks siseriiklikus õiguses ei ole sätestatud teisiti, nõuda asjaomaselt ettevõtjalt vastava teabe või dokumentide esitamist, täiendamist, selgitamist või täitmist sobiva tähtaja jooksul, tingimusel et selline nõue esitatakse täielikus kooskõlas võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetega.“

14 Direktiivi 2014/25 artiklis 86 „Suhted kolmandate riikidega ehitustööde, asjade ja teenuste hankelepingute alal“ on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõigist üldistest õiguslastest või praktilistest raskustest, mida nende ettevõtjad teenuste hankelepingute sõlmimisel kolmandates riikides kogevad ja millest need neile ette kannavad.

2. Komisjon teatab nõukogule 18. aprilliks 2019 ja seejärel kindlate ajavahemike järel kolmandates riikides sõlmitavatest teenuste hankelepingutest ja nende riikidega selleteemalistel läbirääkimistel, eelkõige Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) raames saavutatud edusammudest.

3. Komisjon püüab pöördumisega asjaomase kolmanda riigi poole parandada olukorda kõikjal, kus ta lõikes 2 viidatud ettekannete või muu teabe põhjal leiab, et teenuste hankelepingute sõlmimise kontekstis kolmas riik:

a) ei võimalda liidu ettevõtjatele sama tõhusat juurdepääsu teenuste hankelepingute sõlmimisele, kui see on võimaldatud liidu poolt nimetatud riigi ettevõtjatele;

b) ei võimalda liidu ettevõtjatele selle riigi ettevõtjatega võrdset kohtlemist või samu konkurentsivõimalusi või

c) kohtleb teiste kolmandate riikide ettevõtjaid paremini kui liidu ettevõtjaid.

4. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõigist õiguslastest või praktilistest raskustest, mida nende ettevõtjad hankelepinguid sõlmida püüdes kogevad kolmandates riikides [...] rahvusvahelise töõiguse sätete rikkumise tõttu, millest ettevõtjad neile ette kannavad.

5. Lõigetes 3 ja 4 viidatud asjaoludel võib komisjon igal ajal teha ettepaneku, et nõukogu võtaks vastu rakendusakti, millega katkestatakse või piiratakse selles rakendusaktis nimetatud ajavahemikuks teenuste hankelepingute sõlmimine:

a) ettevõtjatega, kelle suhtes kehtib kõnealuse kolmanda riigi õigus;

b) ettevõtjatega, kes on seotud punktis a määratletud ettevõtjatega ja kellel, kuigi nende registrijärgne asukoht on liidus, ei ole otsest ega toimivat seost liikmesriigi majandusega;

c) ettevõtjatega, kelle esitatud pakkumuse esemeks on kõnealusest kolmandast riigist pärit teenused.

Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega niipea kui võimalik.

Komisjon võib teha ettepaneku kõnealuste meetmete kohta omal algatusel või liikmesriigi taotlusel.

6. Käesolev artikkel ei mõjuta liidu kohustuste täitmist kolmandate riikide suhtes, mis tulenevad rahvusvahelistest kokkulepetest riigihangete kohta, eriti Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames.“

Rahvusvaheliste hangete instrumendi määrus

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1031 kolmandate riikide ettevõtjate, kaupade ja teenuste juurdepääsu kohta liidu riigihanke- ja kontsessiooniturgudele ning selliste menetluste kohta, millega toetatakse läbirääkimisi liidu ettevõtjate, kaupade ja teenuste juurdepääsu üle kolmandate riikide riigihanke- ja kontsessiooniturgudele (rahvusvaheliste hangete instrument) (ELT 2022, L 173, lk 1) (edaspidi „rahvusvaheliste hangete instrumendi määrus“), jõustus selle artikli 15 kohaselt 29. augustil 2022.

16 Määruse põhjendused 3 ja 10 on sõnastatud järgmiselt:

„(3) [ELTL] artikli 26 kohaselt võtab liit meetmeid, mille eesmärk on rajada siseturg, mis hõlmab sisepiirideta ala, mille ulatuses tagatakse kaupade, isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine vastavalt aluslepingutele, või tagada selle toimimine. Kolmandate riikide ettevõtjate, kaupade ja teenuste juurdepääs liidu riigihanke- või kontsessiooniturgudele kuulub ühise kaubanduspoliitika kohaldamisalasse.

[...]

(10) Liidu poolt kolmandate riikide suhtes riigihangete ja kontsessioonide valdkonnas võetud rahvusvahelised turulepääsukohustused hõlmavad muu hulgas nende kolmandate riikide ettevõtjate võrdset kohtlemist. Seetõttu saab käesoleva määruse alusel vastu võetud meetmeid kohaldada ainult nende kolmandate riikide ettevõtjate, kaupade või teenuste puhul, kes ei ole WTO riigihankelepingu osalised ega riigihanke- või kontsessiooniturgudele juurdepääsu tagamise sätteid sisaldavate liiduga sõlmitud kahe- või mitmepoolsete kaubanduslepingute osalised, või nende riikide ettevõtjate, kaupade või teenuste puhul, kes on selliste lepingute osalised, kuid üksnes selliste kaupade, teenuste või kontsessioonide riigihankemenetluste puhul, mida nimetatud lepingutes ei käsitleta. Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu [26. veebruari 2014. aasta direktiiviga] 2014/23/EL [kontsessioonilepingute sõlmimise kohta (ELT 2014, L 94, lk 1)], [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiviga] 2014/24/EL [riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65)] ja [direktiiviga 2014/25] [...] ning komisjoni 24. juuli 2019. aasta teatises „Suunised kolmandate riikide pakujate ja kaupade osalemise kohta ELi hanketurul“ esitatud selgituste kohaselt ei ole nende kolmandate riikide ettevõtjatele, kellel puudub ELi hanketuru avamist käsitlev leping või kelle kaupu, teenuseid ja ehitustöid nimetatud leping ei hõlma, tagatud juurdepääs hankemenetlustele ELis ja nad võidakse kõrvale jätta.“

17 Nimetatud määruse artiklis 1 „Reguleerimisese ja kohaldamisala“ on sätestatud:

„1. Käesoleva määrusega kehtestatakse hõlmamata riigihankeid puudutavad meetmed, mille eesmärk on parandada liidu ettevõtjate, kaupade ja teenuste juurdepääsu kolmandate riikide riigihanke- ja kontsessiooniturgudele. Selles sätestatakse menetlused, mille kohaselt komisjon

alustab uurimist kolmanda riigi poolt liidu ettevõtjate suhtes kohaldatavate väidetavate meetmete või tavade kohta ning kutsub asjaomase riigi konsultatsioonile.

Käesoleva määrusega nähakse komisjonile ette võimalus kehtestada rahvusvaheliste hangete instrumendi meetmed seoses kolmandate riikide meetmete või tavadega, millega piiratakse kolmandatest riikidest pärit ettevõtjate, kaupade või teenuste juurdepääsu liidu riigihankemenetlustele.

2. Käesolevat määrust kohaldatakse järgmiste õigusaktidega hõlmatud riigihankemenetluste suhtes:

a) direktiivi [2014/23];

b) direktiivi [2014/24];

c) direktiiv [2014/25].

3. Käesolev määrus ei piira liidu rahvusvahelisi kohustusi ega meetmeid, mida liikmesriigid või nende avaliku sektori hankijad või võrgustiku sektori hankijad võivad lõikes 2 osutatud õigusaktide kohaselt võtta.

[...]“.

18 Sama määruse artiklis 6 „Rahvusvaheliste hangete instrumendi meetmed“ on ette nähtud:

„1. Kui komisjon leiab pärast artikli 5 kohast uurimist ja konsultatsioone, et kolmanda riigi meede või tava on olemas, võtab komisjon rakendusaktiga vastu rahvusvaheliste hangete instrumendi meetme, kui ta leiab, et see on liidu huvides. [...]

[...]

6. Lõikes 1 osutatud rahvusvaheliste hangete instrumendi meetme puhul võib komisjon [...] piirata kolmandast riigist pärit ettevõtjate, kaupade või teenuste juurdepääsu riigihankemenetlustele, nõudes avaliku sektori hankijatelt või võrgustiku sektori hankijatelt, et nad

a) kohaldaksid sellest kolmandast riigist pärit ettevõtjate esitatud pakkumuste suhtes hindamistulemuse kohandamist või

b) jätaksid sellest kolmandast riigist pärit ettevõtjate esitatud pakkumused riigihankelt kõrvale.

[...]“.

Horvaatia õigus

19 Riigihangete seaduse (Zakon o javnoj nabavi) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „riigihangete seadus“) on artiklis 262 sätestatud:

„Kui see on menetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks vajalik, võib avaliku sektori hankija mis tahes ajal riigihankemenetluse jooksul kontrollida Euroopa ühtses hankedokumendis sisalduvat teavet selliste

andmete ametlikku registrit pidava asutuse juures [...] ja nõuda sellekohase tõendi väljastamist, võttes arvesse juba tema valduses olevaid tõendavaid dokumente või tõendeid [...]

[...]“.

20 Selle seaduse artiklis 263 on sätestatud:

„1. Enne otsuse tegemist suure maksumusega hankemenetluses peab ja madala maksumusega hankemenetlustes võib avaliku sektori hankija paluda majanduslikult soodsaima pakkumuse esitanud pakkujal asjakohase vähemalt viiepäevase tähtaja jooksul esitada ajakohastatud tõendavad dokumendid [...], välja arvatud juhul, kui need on juba tema valduses.

2. Avaliku sektori hankija võib paluda ettevõtjatel saadud dokumente täiendada või selgitada [...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 21 Horvaatia õiguse alusel asutatud äriühing HŽ Infrastruktura d.o.o., kes tegeleb raudteetaristu haldamise, hooldamise ja ehitamisega Horvaatias, alustas 7. septembril 2020 hankemenetlust, mille eeldatav maksumus oli 2 042 900 000 Horvaatia kunat (HRK) (ligikaudu 271 miljonit eurot) ilma käibemaksuta, et ehitada raudteetaristu, mis ühendab Hrvatski Leskovaci (Horvaatia) ja Karlovaci (Horvaatia) linna, majanduslikult soodsaima pakkumuse alusel.
- 22 Pakkujatele HŽ infrastruktura saadetud juhiste kohaselt pidid nad oma tehnilise ja kutsealase suutlikkuse tõendamiseks esitama dokumendi, mis tõendab, et nimetatud menetluse alustamisele eelnenud kümne aasta jooksul olid need pakkujad teinud raudtee- või maanteetaristu ehitustöid, mis hõlmasid sildu, viadukte või tunnelid, kogumaksumusega vähemalt 30 000 000 Horvaatia kunat (ligikaudu 4 miljonit eurot) ilma käibemaksuta.
- 23 HŽ Infrastruktura tegi 25. jaanuaril 2022 põhikohtuasjas käsitletava hankelepingu sõlmimise otsuse, valides majanduslikult soodsaima pakkumusena välja Austria äriühingu Strabag AG, Horvaatia õiguse alusel asutatud äriühingu Strabag d.o.o. ja Tšehhi õiguse alusel asutatud äriühingu Strabag Rail a.s. (edaspidi koos „Strabagi ühendus“) pakkumuse.
- 24 Pakkujate hulka kuulunud Kolin esitas selle otsuse peale järelevalvekomisjonile vaidlustuse.
- 25 Järelevalvekomisjon tühistas 10. märtsi 2022. aasta otsusega käesoleva kohtuotsuse punktis 23 mainitud HŽ Infrastruktura otsuse, kuna ei olnud nõuetekohaselt tõendatud, et Strabagi ühendusel on nõutav tehniline ja kutsealane suutlikkus.
- 26 HŽ Infrastruktura palus 6. aprillil 2022 hankelepingu sõlmimise otsuse tühistamisele järgnenud menetluses riigihangete seaduse artikli 263 lõike 2 alusel Strabagi ühendusel esitada võimaluse korral tehtud tööde täiendatud loendi koos tõendiga tööde vastavuse ja lõpetamise kohta.
- 27 Strabagi ühendus esitas 7. aprillil 2022 sellise loendi koos tõendiga, mis pärines 21. märtsist 2016. Täiendatud loend sisaldas uut viidet pealkirjaga „A9 Pyhrn Autobahn Tunnelkette Klaus Vollausbau Baulos 1, Talübergang Steyr und Rampenbrücke“ („1. osa: tunnelite keti Klaus terviklik ehitamine Pyhrni maanteel A9, viadukti ehitamine üle Steyri oru ja kaarsilla ehitamine“).

- 28 HŽ Infrastruktura palus 13. aprillil 2022 riigihangete seaduse artikli 263 lõike 2 alusel Strabagi ühendusel 21. märtsi 2016. aasta tõendit täpsustada.
- 29 Strabagi ühendus lisas 21. aprillil 2022 sellele tõendile dokumendid, millest nähtus kõnealuse taristuga seotud tööde täpne maksumus, ja täiendatud loendi tehtud töödest.
- 30 Pärast pakkumuste uuesti läbivaatamist ja uuesti hindamist tegi HŽ Infrastruktura 28. aprillil 2022 uue otsuse sõlmida põhikohtuasjas kõne all olev hankelepings Strabagi ühendusega. Ta leidis nimelt, et ainuüksi käesoleva kohtuotsuse punktis 27 mainitud uuest viitest piisab, et tõendada, et sellel ühendusel on nõutav tehniline ja kutsealane suutlikkus.
- 31 Kolin esitas selle uue hankelepingu sõlmimise otsuse peale järelevalvekomisjonile vaidlustuse, väites, et HŽ Infrastruktura algatus paluda Strabagi ühendusel oma tööde loendit täiendada on õigusvastane.
- 32 Järelevalvekomisjon jättis 15. juuni 2022. aasta otsusega vaidlustuse rahuldamata põhjendusel, et see, et Strabagi ühendus täiendas ehitustööde loendit, märkides ära muude kui seal algul loetletud tööde tegemise, ei ole vastuolus ühegi riigisisese õigusnormiga, kuna riigihangete seaduse artikli 263 lõige 2 võimaldab nimelt hankijal paluda pakkujal esitatud tõendeid täiendada või selgitada.
- 33 Kolin esitas selle otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Visoki upravni sudile (kõrgem halduskohus, Horvaatia), väites, et õigusvastane ei ole mitte ainult see, et HŽ Infrastruktura palus Strabagi ühendusel oma pakkumusele algul lisatud tööde loendit täiendada, vaid ka tööde täiendatud loendi arvessevõtmine, kuna käesoleva kohtuotsuse punktis 27 nimetatud viite aktsepteerimine muudab oluliselt selle ühenduse pakkumust ja rikub eelkõige võrdse kohtlemise põhimõtet.
- 34 Direktiivi 2014/25 artikleid 36 ja 76 arvestades kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas sellisel hankijal nagu HŽ Infrastruktura on pärast seda, kui järelevalvekomisjon on tühistanud tema esimese hankelepingu sõlmimise otsuse, õigus võtta arvesse täiendavaid dokumente Strabagi ühenduse tehnilise ja kutsealase suutlikkuse kohta, mis ei sisaldunud selle ühenduse esitatud algses pakkumuses ja mille ta esitas võrgustiku sektori hankija palvel.
- 35 Neil asjaoludel otsustas Visoki upravni sud (kõrgem halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [direktiivi 2014/25] artikkel 76 koostoimes selle direktiivi artikliga 36 võimaldab võrgustiku sektori hankijal võtta arvesse dokumente, mille pakkuja esitab esimest korda alles pärast pakkumuste esitamise tähtaja möödumist ja mis ei sisaldunud algses pakkumuses ning mis tõendavad asjaolusid, mida pakkuja ei maininud algses pakkumuses?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas [direktiivi 2014/25] artiklit 76 koostoimes selle direktiivi artikliga 36 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus olukord, kus pärast seda, kui esimene hankelepingu sõlmimise otsus on kehtetuks tunnistatud ning asi on saadetud võrgustiku sektori hankijale tagasi uueks pakkumuste läbivaatamiseks ja hindamiseks, palub hankija ettevõtjal esitada riigihankemenetluses osalemise tingimustele vastavust tõendavad lisadokumendid, mis ei sisaldunud algses pakkumuses, nagu tehtud tööde loend, millele on lisatud viide, mis ei sisaldunud algses tööde loendis ehk mis ei olnud algse pakkumuse osa?

3. Kas [direktiivi 2014/25] artiklit 76 koostoimes selle direktiivi artikliga 36 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus olukord, kus pärast seda, kui esimene hankelepingu sõlmimise otsus on kehtetuks tunnistatud ning asi on saadetud võrgustiku sektori hankijale tagasi uueks pakkumuste läbivaatamiseks ja hindamiseks, esitab ettevõtja hankijale riigihankemenetluses osalemise tingimustele vastavust tõendavad dokumendid, mis ei sisaldanud algses pakkumuses, nagu tehtud tööde loend, millele on lisatud viide, mis ei sisaldanud algses tööde loendis ehk mis ei olnud algse pakkumuse osa?“

Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

- 36 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artikliga 267 ette nähtud menetluses üksnes liikmesriigi kohtul, kelle lahendada on vaidlus ja kes vastutab langetatava kohtuotsuse eest, pädevus kohtuasja eripära arvestades otsustada, kas kohtuotsuse tegemiseks on vaja eelotsust ja kas Euroopa Kohtule esitatud küsimused on asjakohased. Seega, kui esitatud küsimused käsitlevad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud nende kohta otsuse tegema (24. juuli 2023. aasta kohtuotsus Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Euroopa Kohus peab siiski kindlaks tegema, millistel asjaoludel liikmesriigi kohus talle eelotsusetaotluse esitas, et kontrollida oma pädevust või talle esitatud taotluse vastuvõetavust (vt selle kohta 22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Prokurator Generalny (kõrgeima kohtu distsiplinaarkollegium – ametisse nimetamine), C-508/19, EU:C:2022:201, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Euroopa Kohtul võib muu hulgas olla vaja analüüsida, kas liidu õigusnormid, mida eelotsuse küsimused puudutavad, on põhikohtuasjas kohaldatavad. Kui see nii ei ole, ei ole need sätted vaidluse lahendamise seisukohast asjakohased ning eelotsus, mida taotletakse, ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsuse tegemiseks vajalik, mistõttu tuleb need küsimused tunnistada vastuvõetamatuks.
- 39 Käesolevas kohtuasjas tuleb kontrollida, kas kaebust, mille on liikmesriigi kohtule esitanud kolmanda riigi – käesoleval juhul Türgi Vabariigi – ettevõtja, et vaidlustada selles liikmesriigis tehtud riigihankelepingu sõlmimise otsus, saab lahendada liidu seadusandja kehtestatud riigihankealaste õigusnormide alusel, nagu direktiivi 2014/25 artiklid 36 ja 76, millele Kolin käesoleval juhul tugineb ja mis on eelotsuse küsimuste esemeks.
- 40 Selleks kutsus Euroopa Kohus põhikohtuasja pooli ja teisi Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23 esimeses lõigus nimetatud huvitatud isikuid üles võtma seisukoha küsimuses, milliseid õigusnorme kohaldatakse sellise kolmanda riigi ettevõtja nagu Kolin osalemisele liidu riigihankemenetluses; pooled ja teised huvitatud isikud tegid seda nii kirjalikult kui ka Euroopa Kohtus toimunud kohtuistungil.
- 41 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et liit on teatavate kolmandate riikide suhtes seotud rahvusvaheliste lepingutega, eelkõige WTO riigihankelepinguga, mis tagavad vastastikku ja võrdselt liidu ettevõtjate pääsu riigihanketurule nendes kolmandates riikides ja nende kolmandate riikide ettevõtjate osalemise liidu riigihangetes.

- 42 Direktiivi 2014/25 artikkel 43 peegeldab neid liidu rahvusvahelisi kohustusi, sätestades, et kui see on ette nähtud WTO riigihankelepingu või muude liidule siduvate rahvusvaheliste konventsioonidega, peavad liikmesriikide võrgustiku sektori hankijad kohtlema sellise lepingu osalisteks olevate kolmandate riikide ettevõtjaid sama soodsatel tingimustel kui liidu ettevõtjaid.
- 43 Nagu nähtub selle direktiivi põhjendusest 27, tähendab nende kolmandate riikide ettevõtjate õigus sama soodsatel tingimustel kohtlemisele, et need ettevõtjad võivad tugineda kõnealuse direktiivi sätetele.
- 44 Teised kolmandad riigid ei ole siiani sõlminud liiduga sellist rahvusvahelist lepingut, nagu on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 41.
- 45 Mis puudutab nende kolmandate riikide ettevõtjaid, siis tuleb märkida, et kuigi liidu õigusega ei ole vastuolus see, kui nendel ettevõtjatel lubatakse osaleda direktiiviga 2014/25 reguleeritud hankemenetluses, kui liit ei ole võtnud kõrvalejätmissmeetmeid, on seevastu liidu õigusega vastuolus see, kui need ettevõtjad võivad sellises menetluses osalemisel tugineda sellele direktiivile ja seega nõuda, et nende pakkumust koheldaks võrdselt liikmesriikide pakkuja te ja nimetatud direktiivi artiklis 43 silmas peetud kolmandate riikide pakkuja te pakkumustega.
- 46 Kui käesoleva kohtuotsuse punktis 44 nimetatud kolmandate riikide ettevõtjad hõlmata nende riigihankealaste eeskirjade kohaldamisalasse, mille liidu seadusandja on – nagu nähtub direktiivi 2014/25 põhjendusest 2 – kehtestanud selleks, et tagada kahjustamata konkurents, ja mis oma olemuselt hõlmavad võrdse kohtlemise põhimõtet (vt selle kohta 17. septembri 2002. aasta kohtuotsus *Concordia Bus Finland*, C-513/99, EU:C:2002:495, punkt 81; 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus *Rad Service jt*, C-210/20, EU:C:2021:445, punkt 43, ja 13. juuni 2024. aasta kohtuotsus *BibMedia*, C-737/22, EU:C:2024:495, punkt 30), antaks neile selle tagajärjel õigus sama soodsatel tingimustel kohtlemisele, rikkudes direktiivi artiklit 43, mille kohaselt võib selle õiguse anda üksnes liiduga selles artiklis viidatud rahvusvahelise lepingu sõlminud kolmandate riikide ettevõtjatele.
- 47 Järelikult ei laiene „igale huvitatud ettevõtjale“ direktiivi 2014/25 artikli 45 lõikega 1 antud õigus esitada liidus avatud hankemenetluses hanketeate peale pakkumus selliste kolmandate riikide ettevõtjatele, kes ei ole liiduga sellist rahvusvahelist lepingut sõlminud. Samuti ei tähenda see, et neil ettevõtjatel, kellel on lubatud sellises menetluses osaleda, on õigus sellele direktiivile tugineda. Selle sätte teistsugune tõlgendamine ja seega selle direktiivi isikulisele kohaldamisalale piiramatult ulatuse omistamine viiks selleni, et nende kolmandate riikide ettevõtjatele tagataks võrdne võimalus osaleda liidu riigihankemenetlustes. Ent käesoleva kohtuotsuse punktis 46 esitatud põhjusel ja nagu on nüüd märgitud ka rahvusvaheliste hangete instrumendi määruse põhjenduses 10, tuleb direktiivi 2014/25 mõista nii, et nende kolmandate riikide ettevõtjate osalemine liidu hankemenetlustes ei ole tagatud ja et need ettevõtjad võidakse sellest kõrvale jätta.
- 48 Käesoleva kohtuotsuse punktis 44 nimetatud kolmandate riikide hulgas on Türgi Vabariik, kes ei ole ei WTO riigihankelepingu ega ühegi muu sellise lepingu osapool, mis annaks Türgi ettevõtjatele vastastikkuse põhimõtte alusel õiguse osaleda liidus korraldatud riigihankemenetlustes liidu ettevõtjatega võrdsel alusel.
- 49 On tõsi, et lisaprotokolli artikkel 57 näeb ette vastavalt liidu ja Türgi riigihankemenetlustes osalemise tingimuste järkjärgulise kohandamise assotsiatsiooninõukogu määratud rütmis ja korra kohaselt, et lõpptulemusena kõrvaldada diskrimineerimine liidu ettevõtjate ja Türgi

ettevõtjate vahel. Kuid nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 9 ja 10 märkis, ei ole artiklis 57 ette nähtud kohandamist seni läbi viidud ning liidu ja Türgi Vabariigi vahel ei ole riigihanketurgude vastastikust avamist seega seni toimunud.

- 50 Lisaks ei võimalda ükski Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku dokument asuda seisukohale, et liit või Horvaatia Vabariik alates liiduga ühinemisest on kehtestanud lisaprotokolli artikli 41 lõike 1 tähenduses uue piirangu, mille eesmärk või tagajärg on piirata – võrreldes olukorraga, mis valitses nimetatud protokoll jõustumise ajal või Horvaatia Vabariigi puhul ühinemise ajal – Türgi ettevõtjate võimalusi osaleda riigihangetes liidus või täpsemalt selles liikmesriigis. Neil asjaoludel ei saa Türgi ettevõtjad igal juhul tugineda sellele sättele, et nõuda, et neid koheldaks sama soodsatel tingimustel direktiivi 2014/25 artikli 43 tähenduses, ega laiemalt sellele, et nende suhtes kohaldatakse seda direktiivi.
- 51 Seega ei saa sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mida iseloomustab võrgustiku sektori hankija heaks kiidetud Türgi ettevõtja osalemine direktiiviga 2014/25 reguleeritud riigihankemenetluses, kõnealune ettevõtja tugineda selle direktiivi artiklitele 36 ja 76, et vaidlustada asjaomase hankelepingu sõlmimise otsus.
- 52 Veel tuleb analüüsida, kas esitatud küsimused, mis puudutavad direktiivi 2014/25 nende artiklite tõlgendamist, on siiski vastuvõetavad, arvestades eelotsusetaotlusest ja järelevalvekomisjoni vastusest Euroopa Kohtu küsimusele tulenevat asjaolu, et Horvaatia õigusnorme, millega need artiklid üle võetakse, tõlgendatakse nii, et neid kohaldatakse vahet tegemata kõigi liidu ja kolmandate riikide pakujate suhtes, ning seega nii, et Kolin võib neile tugineda.
- 53 Sellega seoses tuleb meenutada, et liidu õiguse sätete tõlgendamist puudutavad eelotsusetaotlused on tõepoolest vastuvõetavad olukordades, mis ei kuulu küll liidu õiguse kohaldamisalasse, kuid milles on need sätted nende eset või ulatust muutmata muudetud kohaldatavaks riigisisese õiguses tehtud otsese ja tingimusteta viitega. Sellises olukorras on ilmselgelt liidu õiguskorra huvides, et lahknevate tõlgenduste vältimiseks tulevikus tõlgendataks liidu õigusest üle võetud sätteid ühetaoliselt (vt selle kohta 18. oktoobri 1990. aasta kohtuotsus Dzodzi, C-297/88 ja C-197/89, EU:C:1990:360, punktid 36 ja 37, ning 13. oktoobri 2022. aasta kohtuotsus Baltijas Starptautiskā Akadēmija ja Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 ja C-318/21, EU:C:2022:785, punkt 35).
- 54 Seda kohtupraktikat ei saa siiski kohaldada juhul, kui liikmesriigi asutused on direktiivi ülevõtavad riigisisese õigusnormid muutnud kohaldatavaks liidu ainupädevust eirates.
- 55 Nii on see käesoleval juhul seoses nende kolmandate riikide ettevõtjate osalemisega riigihankemenetlustes, kes ei ole liiduga sõlminud rahvusvahelist lepingut, mis tagab võrdse ja vastastikuse võimaluse nendes hangetes osalemiseks.
- 56 Nimelt tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et ELTL artiklis 207 osutatud ühine kaubanduspoliitika, mille suhtes liidul on ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel ainupädevus, puudutab kaubavahetust kolmandate riikidega ja hõlmab kõiki liidu õigusakte, mis on peamiselt mõeldud edendama, hõlbustama või reguleerima sellist kaubavahetust ning millel on kaubavahetusele otsene ja vahetu mõju (vt eelkõige 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, punktid 50 ja 51, ning 16. mai 2017. aasta arvamus 2/15 (vabakaubandusleping Singapuriga), EU:C:2017:376, punkt 36).

- 57 Iga üldkohaldatav akt, mille konkreetne eesmärk on määrata kindlaks kord, mille kohaselt võivad kolmanda riigi ettevõtjad osaleda liidu riigihankemenetlustes, võib avaldada otsest ja vahetut mõju selle kolmanda riigi ja liidu vahelisele kaubavahetusele, mistõttu kuulub see ELTL artikli 3 lõike 1 punkti e alusel liidu ainupädevusse (vt selle kohta 16. mai 2017. aasta arvamus 2/15 (vabakaubandusleping Singapuriga), EU:C:2017:376, punktid 76 ja 77). Nii on see aktide puhul, mis liidu ja kolmanda riigi vahelise lepingu puudumise korral määravad ühepoolset kindlaks, kas, ja kui jah, siis millistel tingimustel võivad selle kolmanda riigi ettevõtjad osaleda liidu riigihankemenetlustes. Sarnaselt lepingutega on neil ühepoolsetel aktidel nimelt otsene ja vahetu mõju kaupade ja teenuste vahetusele kolmanda riigi ja liidu vahel.
- 58 Seda ainupädevust illustreerib direktiivi 2014/25 artikkel 86, mis annab juhul, kui ühe või mitme liikmesriigi ettevõtjad kogevad kolmandas riigis riigihankelepingute sõlmimisel üldisi raskusi, millest nad teada annavad, pädevuse katkestada või piirata selle kolmanda riigi ettevõtjate osalemist liidu riigihankemenetlustes liidule, mitte liikmesriikidele.
- 59 Liidu ainupädevust kinnitab ka rahvusvaheliste hangete instrumendi määrus, mis käsitleb üldmeetmeid, mida võib võtta sellise kolmanda riigi ettevõtjate suhtes, kes ei ole liiduga sõlminud rahvusvahelist lepingut, mis tagab võrdse ja vastastikuse võimaluse riigihangetes osalemiseks, osas, mis puudutab nende ettevõtjate riigihankemenetlustest kõrvalejätmist või nende osalemise piiramist. See määrus, mis ei olnud küll põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal veel kohaldatav, võeti vastu ELTL artikli 207 alusel ja selle põhjenduses 3 on märgitud, et kolmandate riikide ettevõtjate pääs liidu riigihanketurgudele kuulub ühise kaubanduspoliitika kohaldamisalasse.
- 60 Kuigi ühine kaubanduspoliitika ei hõlma seevastu – nagu nähtub ELTL artikli 207 lõikest 5 – rahvusvaheliste transpordilepingute üle peetavaid läbirääkimisi ja nende sõlmimist ega saa seega täielikult hõlmata küsimust kolmandate riikide ettevõtjate võimaluse kohta osaleda direktiivis 2014/25 silmas peetud valdkondlikes riigihangetes, kuulub niisuguse lepingu sõlmimine, mis tagab kolmandate riikide ettevõtjate võimaluse nendes valdkondlikes riigihangetes osalemiseks, samuti liidu ainupädevusse, nimelt ELTL artikli 3 lõikes 2 ette nähtud pädevusse (vt selle kohta 16. mai 2017. aasta arvamus 2/15 (vabakaubandusleping Singapuriga), EU:C:2017:376, punktid 219–224). Mis puudutab nende aktide vastuvõtmist, mis sellise lepingu puudumisel määravad kindlaks, kas, ja kui jah, siis millistel tingimustel võivad asjaomase kolmanda riigi ettevõtjad osaleda niisugustes liidu valdkondlikes riigihangetes, siis tuleb tõdeda, et sellele ei ole ELTL artikli 207 lõikes 5 viidatud ja seega kuulub see ühise kaubanduspoliitika valdkonda.
- 61 Käesoleva kohtuotsuse punktides 55–60 esitatud kaalutlustest tuleneb, et üksnes liit on pädev vastu võtma üldkohaldatavat akti, mis puudutab liidusiseselt sellise kolmanda riigi ettevõtjate osalemist riigihankemenetlustes, kes ei ole sõlminud liiduga rahvusvahelist lepingut, mis tagab võrdse ja vastastikuse võimaluse riigihangetes osalemiseks, kehtestades kas korra, mis tagab neile ettevõtjatele võimaluse nendes menetlustes osalemiseks, või korra, mis välistab need ettevõtjad või näeb ette nende pakkumuste teiste ettevõtjate esitatud pakkumustega võrdlemisel saadud tulemuse kohandamise.
- 62 ELTL artikli 2 lõike 1 kohaselt võib liidu ainupädevusse kuuluvates valdkondades õiguslikult siduvaid akte seadusandlikult menetleda ja vastu võtta ainult liit, liikmesriigid võivad seda teha ainult liidu volitusel või liidu õigusaktide rakendamiseks. Liit ei ole aga volitanud liikmesriike seadusandlikult menetlema ja vastu võtma õiguslikult siduvaid akte, mis puudutavad sellise kolmanda riigi ettevõtjate osalemist riigihankemenetlustes, kes ei ole liiduga rahvusvahelist lepingut sõlminud. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 50–52 märkis, ei ole liit ka seni vastu võtnud selliseid akte, mida liikmesriigid võiksid rakendada.

- 63 Kui liit ei ole õigusakte vastu võtnud, peab võrgustiku sektori hankija hindama, kas lubada hankemenetluses osaleda sellise kolmanda riigi ettevõtjatel, kes ei ole sõlminud liiduga rahvusvahelist lepingut, mis tagab võrdse ja vastastikuse võimaluse riigihangetes osalemiseks, ning kui ta otsustab seda lubada, siis kas on asjakohane näha ette nende ettevõtjate ja teiste ettevõtjate esitatud pakkumuste võrdlemisel saadud tulemuse kohandamine.
- 64 Kuna selliste kolmandate riikide ettevõtjatel, kes ei ole liiduga sõlminud rahvusvahelist lepingut, mis tagab võrdse ja vastastikuse võimaluse riigihangetes osalemiseks, ei ole direktiivi 2014/25 artikli 43 alusel õigust sama soodsatel tingimustel kohtlemisele, võib võrgustiku sektori hankija esitada hankedokumentides sellise kohtlemise korra, mille eesmärk on kajastada objektiivset erinevust ühelt poolt nende ettevõtjate ning teiselt poolt liidu ja liiduga artikli 43 tähenduses sellise lepingu sõlminud kolmandate riikide ettevõtjate õigusliku olukorra vahel.
- 65 Igal juhul ei saa riigiasutused tõlgendada direktiivi 2014/25 üle võtvaid riigisiseseid õigusnorme nii, et neid kohaldatakse ka selliste kolmandate riikide ettevõtjatele, kes ei ole liiduga sellist lepingut sõlminud ja kellel on võrgustiku sektori hankija lubanud osaleda asjaomases liikmesriigis riigihankemenetluses, sest vastasel juhul eirataks liidu ainupädevust selles valdkonnas.
- 66 Kuigi on mõeldav, et selliste ettevõtjate kohtlemise kord peab vastama teatavatele nõuetele, nagu läbipaistvus- või proportsionaalsusnõuded, saab neist ühe kaebust, milles palutakse tuvastada nende nõuete rikkumine võrgustiku sektori hankija poolt, analüüsida üksnes riigisiseseist õigusest, mitte liidu õigusest lähtudes.
- 67 Kõigest eeltoodust tuleneb, et riigiasutused ei ole pädevad kohaldama riigisiseseid õigusnorme, millega võetakse üle direktiivis 2014/25 sisalduvad normid, nende kolmandate riikide ettevõtjate suhtes, kes ei ole sõlminud liiduga rahvusvahelist lepingut, mis tagab võrdse ja vastastikuse võimaluse riigihangetes osalemiseks. Neil asjaoludel ei saa käesoleva kohtuotsuse punktis 53 meenutatud kohtupraktika viia selleni, et tunnistatakse vastuvõetavaks eelotsuse küsimused, mis puudutavad Kolini ja järelevalvekomisjoni vahelises vaidluses nende normide tõlgendamist.
- 68 Järelikult ei saa direktiivi 2014/25 artiklite 36 ja 76 tõlgendamine mingil juhul olla põhikohtuasja lahendamisel asjakohane.
- 69 Seetõttu on eelotsusetaotlus vastuvõetamatu.

Kohtukulud

- 70 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Visoki upravni sudi (kõrgem halduskohus, Horvaatia) 10. oktoobri 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu.

Allkirjad